

Ergun Unaran

Hikmet Gökmen: Çok kısa yaşam öykünüzü anlatabilir misiniz?

Ergun Unaran: 1930 yılında İzmir'de Karşıyaka'da doğdum. İzmir Atatürk Lisesi'ni 1947 yılında bitirdim. 1952 yılında da İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldum. Bu dönemlerde, Türkiye'de Mimarlık Eğitimi sadece İstanbul'da İstanbul Teknik Üniversitesi ve Güzel Sanatlar Akademisi'nde olanaklıydı. Hatta, daha sonraki yıllarda meslek odalarının kuruluş döneminde ciddi tartışmalara yol açan akademikler, kendilerini mimar sayarlardı. Bizleri de mühendis çıkışı, mimar ünvanı da yanına konmuş kişiler olarak kabul ederlerdi. İ.T.Ü.'de en son açılan bölüm mimarlık bölümüydü. Yanlış söylemeyeyim ama, 1952 yılında ancak 8-9 senelik bir fakülte idi. Halbuki Güzel Sanatlar Akademisi daha eskilere gitmektedir. Mimar veya mimar-mühendis tartışmamız

benimde içinde bulunduğum biçimde bir süreler devam etti. Mimarlık Fakültesi'ni seçmemde baştan konmuş bir tercihim yoktu. Hatta, o zamanlar, üniversitelere giriş lise bitirme notları üzerinden ve istek dizisi ile belli oluyordu. İzmir Atatürk Lisesindeki o yıllardaki öğretim kadrosunun da yönlendirmeleriyle çoğumuz, mühendislik eğitimi tercih ettik. Mimarlık Fakültesi, İ.T.Ü.'nin bölümleri içerisinde bir tanesi olarak ve sanıyorum benim sıralamamda 3. yeri almıştı. O yıl, 60 kişi alıyordu. 60 kişi içinde 53. olarak girdim. Zor ve güçlükle girdim anlaşılır. O zamanlar öğretim kadromuz içerisinde, Paul Bonatz, Kemal Söylemezoğlu, Sabahattin Eyüpoğlu, Prof. Ölsner gibi bina, mimarlık tarihi, sanat tarihi ve şehircilik hocalarımız vardı. Bunların yanında da Emin Onat, Orhan Sefa gibi isimler... Böyle bir kadro ile okuduk.

H.G.: Mezuniyet sonrası yıllarınızı anlatabilir misiniz?

Ergun Unaran

E.U.: 52 yılında mezun olunca, o yıllarda İzmir İmar Planı yapılmaya başlanmıştı; ben de İzmir Belediyesi'ne girdim. Zaten o yıllarda okul bitiren her mimar İzmir'de iki yerde iş bulma şansına sahipti. Ya İzmir Belediyesi yahut da Mimar Fahri Nişli'nin bürosu. Doğrudur bu söylediğim. Pek çok arkadaşımız meslek hayatının başlangıç yıllarını Fahri Nişli'nin bürosunda geçirmiştir. Ben daha önce stajımı da İzmir Belediyesi'nde yaptığım için, İzmir Belediyesi'nde işe başladım. Dolayısıyla benim meslek hayatımla İzmir'in imar planlaması çalışmalarında bir eşzamanlılık söz konusudur. İzmir'in imar planı yarışmayla yapılmıştır. Prof. Kemal Ahmet Aru ve arkadaşları, o zamanki kürsü kadrosu, Gündüz Özdeş, Tekin Aydın ve Emin Canpolat'dan oluşan, 4 kişilik bir ekip. Doğrusu, mimarlık diplomasına sahip bir kişi olarak, mimarlık yapmaktan çok, başlangıçta, özellikle kent planlama olayının içine girmiş oldum. Ve bu, daha sonra, bugüne gelinceye kadar, çeşitli

nedenlerle ve çeşitli aşamalarda, benim plancılığın içerisinde kalma yol açtı. Bir taraftan da mimarlık yaptım. İzmir Belediyesi'nde o tarihte planlama müdürlüğü olmadığı gibi, imar müdürlüğü de yoktu. Fen İşleri Müdürlüğüne bağlı Yapı Şubesi Şefliği vardı. Bu şefliğin alt açılımında da İmar Bürosu vardı. Bende bu büronun bir elemanı olarak çalışmaya başladım. Daha sonraki yıllarda, bütün Türkiye'de olduğu gibi, dünyada da kent planlamasının gittikçe yaygınlaşması sonucunda, bu şube, ayrı bir müdürlük olarak çalışmalarını sürdürdü.

H.G.: Prof. Aru'nun kazandığı yarışmada sizin bir katkınız var mıydı?

E.U.: Hayır, yoktu. O tarihte ben üniversite 4. sınıftaydım. Yarışma 1951'de kazanıldı. İzliyorduk.

Öğrenci-hoca ilişkisi içinde de bir birlikteliğimiz olmadı. Fakat, yeni mezun, kendi öğrencisi ve de İzmirli olduğum için, büroya girmemde bir tereddüt söz konusu olmadı. Aldılar beni, müştereken çalıştık. Mevzuatı zorlayarak, zaman zaman yasaları aşarak imar durumları verdiğimiz oldu. O zamanki imar durumu verişimiz belki son zamanlardaki spekülasyon uygulamaların tersine, gayrimenkul sahiplerinin tasarruf haklarını sınırlayan, "Dur bakalım, bekle. Acele etme. Bir plan yapacağız, o bitsin. 6 kat olmaz" falan gibi tartışmalarla geçirdi. Karşıyaka'da çarşı girişinin köşesinde Yapı Kredi Bankası yapıldı. Oradaki eski banka binası benim ilk verdiğimiz imar durumuna göre yapılmıştır. O binada, yetkimiz olmadığı halde, cephe çalışması yaptık. Şöyle olsun, böyle olsun di-yerek, ikna yoluyla, iki küçük parsel sahiplerini anlaştrarak.

H.G.: 52'deki imar planından bu yana İzmir'de ne oldu, ne bitti?

E.U.: Şimdi, efendim. Daha sonra da sanıyorum Güngör Kaftancı'ların ikinci olduğu Konak Yarışması yapılmıştır. Orada da jüri raportörlüğü yaptım. O zaman, belediyenin 2-3 senelik mimar idim. Prof. Aru ve kadrosu, bize de okulda verilmiş olan eğitim doğrultusunda bir plan yapmışlardı. Uluslararası bir yarışmaydı. Hem sayısal olarak, hem de düzey olarak iyi bir katılımı sonuçlanmış bir yarışmaydı. Bu arada, her ne kadar proje müellifleri açıkça belli olmamış ise de sanıyorum ki Kemal Ahmet'lerin projesinin ilerlemekte olduğu hissedilmiş; bir Türk projesinin seçilmesi yağlanmış. O zamanki kabullere göre, bu planın önemli infrastrüktür kararları, kullanımı kararları büyük ölçüde döne olarak verilmişti. Örneğin, Liman yeri, Alsancak Limanı, Basmane ve Alsancak tren istasyonlarının ye-rine; Çınarlı dolaylarında müşterek bir gar. Karşıyaka demiryolu geçişinin kuzeye alınması, bunların çoğu veri olarak verilmişti. O sıralarda, İstanbul'da Adnan Menderes döneminde yapılmış olan büyük operasyonlar sonucunda, gerektiğinde şehre nasıl müdahale edilebileceği olayı yaşanmamış bir Türkiye'de.

Doğrusu oldukça tutucu, konservatif, yıkımı göze almayan bir planlama olduğu için, mevcut ulaşım ağı özellikle mahalle ölçeğinde dağılan kılcal ulaşım ağları olduğu gibi muhafaza edilmiş idi. Bunun yol açtığı olumsuzluk, daha sonra imar planlarına yükseklik ve gabari olarak yapılan arttırıcı müdahaleler sonucu, alt yapının yetersizliği nedeniyle iyice ortaya çıktı. Özellikle daha sonraki yıllarda şehir içinde 5 kat altında imar hakkı kalmadı. Epeyce bir zamandır, aşağı yukarı 15 senedir, en alçak bina yüksekliği 5 kat. Bunlar, Karşıyaka, Karantina, Göztepe, Alsancak gibi semtlerimizde 7-8 m. genişlikteki sokaklarda güneş görmeyen konut cepheleri sonucunu doğurdu. O yüzden, yani doğrusu, Kemal Ahmet'in planını bugünkü sonuçlara bakarak doğrudan eleştirmek yerine daha sonra plana yapılan müdahaleler yüzünden ne hale geldiğini konuşmakta bence yarar var. Bir de şunu söylemek lazım, müellif yani plan müellifi - uygulayıcı ilişkisi kopmuştur. 3-4 yıl içerisinde, Kemal Ahmet Aru'nun veyahut da onun kadrosunun, danışman olarak, yeni değişikliklerle ilgili izninin alınması bir yana, soru konusu bile edilmediği duruma gelindi. O yüzden, kısaca burada bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Biz mimarlar uygulamada çeşitli roller oynayarak İzmir'i bu hale getirdik. Belediye Meclisi üyesi mimarlar, belediye kadrosundaki mimarlar, serbest çalışan mimarlar yap-sat uygulamasının başlaması sonucunda mal sahibi - mimar ilişkisindeki çıkar nedenleri. Topyekün bu hale getirdik İzmir'i. Burada, doğrusu; ciddi, artık sonucu da kolay kolay alınamayacak bir özleştirme

Merkez Bankası

yapmak gerekir. 1963-64'lü yıllara kadar Türkiye'de şehir plancısı yetiştiren okul yoktu. Dolayısıyla, biz mimarlar aynı zamanda plan yapan kişiler olarak, İller Bankası'ndan ihalelere girer; imar planı alırdık. Ülkenin imar meseleleri bize bırakılmıştı. Zaten dünyada da yeni gelişme halinde olan bir meslek dalı olduğu için, bu konuda mimarlara doğrudan bir suçlama yapmak söz konusu olamaz; Plancı yoktu da ondan oldu denemez. Önce ODTÜ, daha sonra diğer üniversitelerimizin bölümlerinden plancılar mezun olmaya başladı da durum değişti mi? Değil, ama, o zaman bize diplomayla verildiği kuşkuyla yetkileri de kullanan kişilerdik.

H.G.: İzmir'in bu hale gelmesinde tek suçlu yok. İzmir için daha başka neler yapılabilirdi? Kordonyolu hakkında neler düşünüyorsunuz? Yanlıklar hep görülüyor, herkes farkında, ama hala da bazıları devam ediyor. Siz bir İzmir'li olarak bu konuda neler düşünüyorsunuz?

E.U.: İzmir'in bu anlattığım 40-45 senelik imar hareketleri içerisinde her döneminde bir belediye başkanı vardı. Belediye başkanlarının kişiliğinde parti, özellikle çok partili seçim uygulamaları sonucunda, doğrudan doğruya gayrimenkul üzerinden bir takım çıkar vaatleri hep gündemde oldu. Arttıracağız, genişleteceğiz, yan bahçeleri küçülteceğiz; yahut da şurasını ticaret alanı yapacağız gibi. İnciraltı bölgesinin artık son noktalara kadar korunabilen kısımları bile yakında herhalde imara açılacak. Buna benzer olaylar hep yaşadık. Bunlar hep belediye başkanlarının kişiliğinde. Siyasi partilerle birlikte, belediye meclisine giren sadece mimarların değil, gayrimenkul sahiplerinin de etkisiyle bunlara yol açıldı... İhan Tekeli'nin

çalışmalarında vardır. Pekte bilinmeyen birşey de değil. Belediye meclislerini, şehirdeki taşınmaz mal sahipleri, esnaf kontrol ediyor. Dolayısıyla bütün imar kararları da onlara bağlı imar komisyonlarından geçerek çıkıyor, belediye meclislerinden. O yüzden bu sistem böyle bir çıkar ilişkisi içerisinde yürüyüp gitmiştir. Şimdi özel sorunuza gelelim. Ben bunu çeşitli vesilelerle tartışma zeminine getirdim. Karayolunun şehir içi geçişi olayına kent insanının yaşamını zora sokacak şekilde yaklaşmak son derece yanlıştır. Fazla bilirkişi gibi konuşmayayım ama, dünyada da insanlara bu kadar kolaylık sağlanmıyor. Paris'ten arabanızla dışarı çıkmak sürücü için işkencedir, kolay kolay çıkamazsınız. Mustafa Kemal Bulvarı'nda yanlıştır. Ankara'da, Ankara'nın şehiriçi köprülülük kavşakları da tam bir yüz karasıdır. Neyse, biz İzmir'in dışına çıkmayalım. Şaraphane civarındaki bütün kavşaklar, insanı yok sayan yaklaşımlar; yani neresinden geçeceğinizi bilemediğiniz, ağır beton trafik ağının içerisinde bir insan durumuna düşünüyorsunuz. Yani, bu yanlış. İzmir'de bu yaşandı, yaşanıyor, galiba giderek de artıyor. Hatay Caddesi, İzmir'in Konak - Güzelyalı istikametindeki kıyıdaki tek yola bir alternatif yol olarak şehre kazandırmıştır. Doğrudur; Kemal Ahmet'in planında vardır. O zamanki yaklaşımlarla biz dalga geçerdik. 24.5 m. genişliğinde bir yola ne lazım var. Halbuki, şehrin iç yolu olarak gerekli bir yol olduğu 10-15 yıl içinde ortaya çıktı. Biraz önce söylemeyi atlamışım. Ülkemizdeki imar planlarındaki bütün nüfus projeksiyonları yanlışlarla geçmiştir; 50'li yıllardan bu yana. Kentleşmenin hız kazanmaya başladığı dönemlerde, artık tamamen saçma diyebileceğimiz, 50 yıllık uzun bir perspektif

Bursa Hastanesi

içerisinde Türkiye'nin nüfus artışı %2.5-3 civarında olduğu dönemlerde şehirlerde de %3-3.5 gibi artış kabulleri ile yapıldı. Pek çok şehrimiz, bu arada İzmir, Ankara, öte yandan İstanbul oldum olası planını bir türlü yapamamış bir kentimizdir. Bu kentlerimiz hep tasarlanandan hızlı büyümüş. Kentleşmenin sonucu, plan gelişiminin gerisinde kaldıkça, plan dışı uygulamalar öne geçti. İzmir'in imar planında, mevcut kadastral yapısına da müdahale edilmediği. İzmir'in mevcut parsel yapısını, özellikle eski dokusunu aynen korumuş olmaksızın kaynaklanan olumsuz sonuçlanan şeyler var. Yönetmeliğe bırakmış herşeyi, yani parselin, geometrisi, topoğrafyası ne olursa olsun, parselin şehre göre; görelî konumu ne olursa olsun. İşte sokak genişliği şu kadarsa yükseklik bu kadar olacak gibi.

H.G.: Bizde bunlar her dönem, her yıl 4-5 yıl da bir değişiyor.

E.U.: Ankara'da 50-60 yıl içerisinde aynı topraklar üzerinde üçüncü Ankara kuruluyor. Sıhhiye civarında iki katlı yapılaşmalar vardı. İlk önce onlar aşağıya doğru bodrum katı, yukarıya doğru çatı katları. Ondan sonra 5 katlı yapılaşmalar başladı. Arkasından 9-10 kat. Aynı arazi üzerinde bir-den bire, sürekli değişim yaşandı. İzmir'de de öyle oldu. Ankara'da daha hızlı oldu. Çünkü Ankara daha hızlı büyüdü. Bunu yaşadık. Oysa, Ankara için yapılan plan teknik açıdan öyle mükemmel bir plan imiş ki, parsel bazında imar durumları hazır olarak dosyalarında duruyordu. Yer sahibi müracaat etsin, etmesin. Başvurduğunuz zaman hemen çıkartıyorlar, alın size imar

durumu. Parselasyon o ayrıntıda yapılmış, harita işleri yaptırılmış, imar parselleri belli. Bütün gelişme bölgeleri planlıydı. Ankara'nın böyle bir şansı olmuş. İstanbul'da hiç olmadı. İzmir'de de yer yer oldu. Şu anda bizim yaşadığımız bölge, Bostanlı bölgesi, iyi bir yerleşme bölgesi. Standartları yüksek bir bölge. Ne olurdu böyle şeyler yapılırdı. Neden yapamadık. Otoparkı var, yolu var, açık alanı var. Biz bir proje yaptık. Yalı Mahallesi projesi. Konuşuluyor. En son 15-20 gün içinde gene gazetelerde yer aldı. Atakent ve Mavişehir'in hemen arkasındaki gecekondu bölgelerinin bir şekilde tasviye edilmesi konusunda Emlak Kredi Bankası, belediyelerle protokollere bağlanmışlar ve sonuçlandıramadılar, bir türlü sonuçlanmıyor. Çünkü, o insanlara buldukları yerlerde 4 katlı bina vaadedilmiş. Özal zamanına denk geliyor bu. Yani, her yerde gecekondu 4 kat. Adı mevzuatta en çok 4 kat ama, Türkiye'de en çok denilen şey en az anlamına geldiği için, insanların beklentileri 4 katlık bir hak. Halbuki çözüm, onları başka bir yerde yeni yapılarını üretip oraya geçirmekte yatıyor. Bununla ilgili, İzmir'in ilçe belediyeleri bir inşaat şirketi kurdular. Danışmanlık ilişkisi içerisinde Yalı Mahallesi için bir proje yaptık Bizimki başka yere nakil değildi. Yerinde yeni planlarla ile üretilecek yapıların bir bölümünü onlara vermek. Orada oturanlar için. Çünkü gitmiyorlar. Çiğli'ye git diyorsun, gitmiyorlar. Peki entegrasyon? Ama kent böyle. Varlıklı ile varlıksız, biri öbürünün zıttıdır diye def edemezsiniz. Kendisi ayırdığı zaman ayırıyor. O yüzden ne oluyor. Şimdi orada Atakent'in veya Mavişehir'in rant olarak sağlamış olduğu, getirmiş olduğu fırsat, buralarını

prestij bölgelerine dönüştürüyor. Arkalarında ise; sıradan apartmanlar...

H.G.: Türkiye'deki mimarlık hareketleri, akımların bize yansımaları yönünde bir değerlendirme yapabilir misiniz? Türkiye'deki mimarlık ortamını nasıl buluyorsunuz?

E.U.: Şimdi, ben doğrusu, yetiştiğimiz hocalarında vermiş olduğu eğitim doğrultusunda oldukça rasyonalist, tutarlı, kendi içinde o zamanki kabullerimize göre de ekonomiyi gözetilen bir plancılık, mimarlık dönemi yaşadık. O sıralarda dünyada giydirme cepheler veyahut da modüler bölünmelerle düzenlenmiş planlamalar, 140'lık - 1.70'lik en küçük modüllerin tekrarıyla yapılan planlamalar, bizde de hemen etkisini gösterdi. Hocalarımız, özellikle Paul Bonatz, sınıfta, elinde desimetresiyile, pergeliyle dolaşırdı. Küçük sürgülü hesap makinesiyle, bu arada altın oran gibi, enin boyuna oranı nasıl düşmüş; öyle yetiştik. 1930'lu yıllardan sonra Kübizmin, Türkiye'de çok güzel örnekleri var. Biz rasyonal diyebileceğimiz yaklaşımla yetiştik. Bu konuda ben hem çok fazla konuşma yetkisine sahip değilim; hem de çok yakından izlemedim ama; son zamana hemen geliyorum. Şu sıralardaki post-modernizm denilebilecek akıma doğrusu açıktan itiraz etmeyi, kendimce haklı görmüyorum. Hatta doğrusu gıptayla seyredip, helal olsun dediğim uygulamalar da oluyor. Yani şöyle; her sanat dalında - mimarlık-sanat meselesini tartışma bir yana - bu tür uygulamalarda verilen 50-100 üründen bir veya iki tanesi kalıcı bir mükemmelliğe sahiptir. O zaten yeterlidir. Her ürünün iyi olması da beklenemez. Dolayısıyla, bu nedir diye eleştiriye girme konusunda doğrusu kendimi haklı görmüyorum. İzmir'de biraz gecikerek başladı. Tek tek bina olarak söylemem zor belki ama. Ankara'da daha önce başladı. Ankara, 50'li yıllardan sonra, yapılarıyla görünen bir şehir olmaya başladı, Ulus tarafını göz ardı edersek. Zaten ne var ne yok orada ortada. Her çağın örnekleri Ankara'da var. Bizim bir zamanlar rasyonal dediklerimizin yanlış olduğu; esas rasyonelin şimdi rasyonal kabul edilmesi gerektiği meseleleri; eskiye tepki, eskiyi arayış gibi şeyler; sonunda belki daha bir rafine olarak, ileriye doğru gidecek; daha doğrusu yeni yeni akımlarla birbirini takip edecek, geliştirecektir. İyi bir örnek olarak söylüyorum, Ankara'da, Kavaklıdere'de Tunalı Hilmi Caddesi, son 10-15 yıl içerisinde hemen hemen yenilenmiştir. Yapılarıyla, güzel bir cadde oldu. Bu nasıl yorumlanır bilemiyorum ama; mal sahiplerinin mimarlara bu kadar açık bono vermesi doğrusu beni şaşırtıyor. Yani, bir nevi açık bono olarak yapılabılır gibi geliyor bana o binalar. Ne yaparsan yap, nasıl yaparsan yap, kabulümdür gibi. Verilen ürünün sanat değerini tartışabilecek düzeyde olmadığını

sandığım işverenler; mimarlarını seçtikten sonra, büyük ölçüde -bana öyle geliyor- tamam demişler. Harcamalarda da kabul edilebilecek sınırların da aşıldığını görüyoruz. İtirazım yok. Tam tersine bu yaşanmalıydı ve yaşanmaktadır.

H.G.: 1952 yılında İzmir Belediyesi'nde işe başladınız. Belediyecilik hayatı ne kadar sürdü? Özel çalışma ne zaman başladı?

E.U.: İzmir Belediyesi mensubu olarak belediyeciliğim kısadır. 52'den 57'ye kadar beş sene ki bunun 1,5 senesi de askerliktir. 57'den sonra serbest mimarlık yapmaya başladık. O sırada İzmir'de mimar sayısı azdı. Bir süre sonra kentleşmenin hızlanması, yani yap-satçılığın bizim mesleğin uygulanmasında vazgeçilmez bir koşul haline gelmesi gibi bir dönem yaşandı. Yani mimari bürolara imar durumuyla gelip, kaynağı cebinde projesini yaptırmak isteyen insanlar değil; benim böyle bir yerim var; bana ne verisin; kaç tane daire verisin, kaç dükkan verisin diye gelmeye başladı işverenler. Bu da ister istemez pek çok büroyu bu şekilde çalışmaya yöneltti. Bu iş benim yapabileceğim bir şey değilmiş. Yani ticaret hayatı... Gerçi yaptım, yapmadım değil; epeyce bina yaptık. Bunun yanında benim odacılığım vardır. Görevlerim ve çalışmalarım Mimarlar Odası tarihinde önemli bir yer tutar. Kamu kuruluşlarında çeşitli şekillerde kabul ettiğim görevlerim vardır, danışma ağırlıklı. İmar-İskan Bakanlığında ve Köy İşleri Bakanlığında iki defa, iki ayrı dönem. İkisinde Ecevit hükümetleri zamanındadır. İzmir Belediyesi'nde İzmir'in bir toplu konut projesi uygulamasında danışmanlık yaptım. Daha sonra, Ankara Belediyesi öncülüğünde başlatılan Batıkent Projesi uygulamasında ve Türkiye'deki benzeri projelerde uzunca bir süre 1981'den 93'e kadar çalıştım. İzmir'de 1980 sonrası tayinle gelmiş vali muavini - belediye başkan döneminde Egekent projesinin uygulamasında çalıştım. Son 15-20 yılım toplu konut projelerinin içinde geçmiştir.

H.G.:Kuruluşundan bu yana Mimarlar Odasında çeşitli rollerde ve görevlerde bulundunuz. Bize bunları anlatabilir misiniz?

E.U.: 1954 yılında Mimarlar Odası kuruldu. Ben de 1952 yılında mimar oldum. Kuruluşu ile birlikte ben kendimi odanın içinde buldum. İzmir Şubesi kurucu yönetim kurulu üyesi olarak. 5 kişiydik o zaman, herhaldé, aramızda bir de genç bulunsun düşünceyiyle, ben de yönetim kurulunda yer aldım. Şimdi hepsinin ismini saymam mümkün değil ama; Fahri Nişli, Faruk San, Rıza Aşkan (vefat etti), Harbi Hotan, Ferruh Akarcılı, Münir Ansan, Akif Kınay, İzmir'li mimarlarla birlikte, 1971'e kadar 17 sene kesintisiz odada aktif rol almam devam etti. Bir süre İzmir'de şube sekreterliği görevi

yaptım. Birkaç sene sonra da Ankara'da Merkez Yönetim Kurulu'nda ve Oda Genel Sekreterliği görevinde bulundum. Şimdi burada şunu söyleyeyim: Ben, hayatımda hep ikinci adamlığa oynadım. Hep oda sekreteri oldum, yani işin hamallığını aldım üstüme, öyle demek lazım. Başkaları başkan oldu, ben sekreterlik yaptım. Özellikle 68'li yılların Türkiye'deki olayları içerisinde ben odada görevliydim. 1971'e kadar genel sekreterdim ve olayları birlikte yaşadık. Odadan ayrılmam 1971'dir. İleri bir yaşta değildi. Ben ayrılacağım diyorum, bırakmıyorlar. "Sensiz olmaz ağabey!" Bensiz olmazsa bu işte bir yanlış var. O sıralarda odayı kontrol eden çeşitli sol kesimlerin, düşüncelerin, birbirleriyle tam bir çoğunluğu sağlayıcı mutabakata varamaları sonucunda; aman Ergun ağabey bulunsun, o zaman toparlanırsınız. Ben de aynı düşünceleri, belli çizgilerdeki farklılıklara rağmen paylaşarak odada görev yapıyordum. Siyasi hayatımda da iki defa partiye girdim. Önce CHP'ye girdim, ondan sonra da TIP'e girdim. 71 yılından sonra TIP kapatıldı. Bir daha da başka partiye girmedim. Her 40-50 kişilik grup, yönetimi ele geçirme sevdalısı olmaya başlayınca, odada mimarlıktan başka şeyler yapılmaya başlandı, Neyse daha sonra bunları atlattık. Şöyle veya böyle tekrar belli bir sağduyu geldi. Odacılığımın yanında, benim bir taraftan kamu kuruluşlarında danışmanlıklarım ve toplu konut projelerine bulaşmam vardır. Her biri Türkiye'de çeşitli kez tartışılmış olmakla birlikte, "Peki bu toplu konut uygulamaları iyi mi oldu?" sorusunun cevabını "evet, iyi oldu" diye veremiyorum. ODTÜ'de bir iki toplantıda, seminerde sorulara muhattap oldum. Akılcıca cevapladım. Peki neden bu kadar büyük proje, O sıralar Ankara Batıkent 50-55.000 konut; İzmir Yeni Yerleşmeler 30.000 konut; İzmir Egekent 10.000 konut. Neden bu kadar büyük proje sorusunu bir akademisyen rahatça ve haklı olarak sorabiliyor. Dünyada 800-1000 konutluk projeler büyük sayılıyor... O sıralarda elime yeni geçmiş bir belge; 2020 yılında dünya kentlerinin nüfusu ne olacak diye bir kestirim. Bakıyorsunuz, Avrupa kentleri büyümüyor, küçülüyor. Bizimkiler ise hala; kentine göre %4-5'lik bir hızla büyümeye devam ediyor. O zaman bizim rakamlarımız büyük, bunu kabullenmek zorundayız. Bir çırpıda, bir senede 15-20 bin konutu İzmir'de yapabiliyor duruma gelmiş olmak lazım. Peki öyleyse böyle projeler mi yapılırdı? Orada da, iyi örnekleri tartışma zeminine getirebilmek lazım. Bu yapılamadı Türkiye'de. Bunun bir nedeni; içinde bulunduğum çalışma gruplarında yaşadım; ama engelleyici rol oynamadım. Ben çok genç, yeni mezun olmuş, 2-3 senelik arkadaşlarla bu uygulamaları yürüttüm. İşveren belediyeler seçimle gelmiş; zamana karşı yarışan, bir

an önce ver, ben 3 yıl içinde bitireceğim diyor. Belediyeci, mimarlık ve plancılığın önemi işte burada ortaya çıkıyor. Zamana karşı yarışan bir belediye başkanı ile birlikte çalışmak zor iş. Yeni seçilen belediye başkanı, belediyedeki kadroları dirseğiyle bir kenara itip, kendi kadrosunu kurmaya çalışıyor. Bunlarda hep kendi yakın çevresinde, onunla birlikte dolaşanlar ve onların arkadaşları. Bu yüzden yapılan projeyi alıp, temel atmaya gidiyorlar. Yani, bir inceleme - değerlendirme süzgeci olmayan projeler yapıldı. Bu projelerle belki sayısal rakamlara ulaşılabilmektedir. Ancak, kaliteyi tutturabilmek önemli... Şu sözü sevmiyorum: "Her yıl 300 bin konut açığımız var." Her yıl 300 bin konut açığımız varsa, 1,5 milyon kişinin sokakta yatması lazım, konut yapılıyor. Ruhsatlı olmayan her konutun açık olarak görüldüğü bir kabul. Sayısal hedeflere toplu konut uygulamaları aracılığıyla belli ölçülerde ulaşılmıştır. Peki bu nasıl oldu? Şimdi, nasıl olduğunu tartışma zamanı gelmiştir, geçmektedir... Toplu konut uygulamalarını sapırtıcı, çok önemli bir şey de; imar planı yapım süreciyle toplu konut alanlarının belirlenme süreçleri birbirleriyle çakışmıyor; mevzuatımızda da çakışmıyor. Yani toplu konut alanı olarak belirlenmiş olmasına gerek yok. Hem bir taraftan ileriye yönelik, belli projeksiyonlarla, tahminlerle bir kent planı yapıyorsunuz hem de diyorsunuz ki ben burada değil, ama şurada şimdi 10.000 konut yapacağım. bunu engelleyen bir şey yok bizim mevzuatımızda. Bu böyle gitti, böyle uygulandı. Gerekli gereksiz, hatta bazen amacının dışına çıkarak. Bodrum'da toplu konut uygulaması yapılmıştır, bunlar 2. konut uygulamasıdır. Kuşadası'nın nüfusuna bakıyorsunuz, 12.000. Kaç konutluk uygulama? 3000. Yahu, burada hiç mi ev sahibi yok, hepiniz kirada mı oturuyorsunuz? 12.000 yerleşik nüfus, 3.000 yeni konut. Bunlar yaşandı.

Bir de benim ODTÜ Şehircilik Bölümü'nde iki sene öğretim üyeliğim var. İlhan Tekeli ve çevresiyle ilişkilerim oldu. Birlikte epey planlama işlerine girdik. Plancı İlhan Tekeli inşaat mühendisi çıkışı. Bitmek, tükenmek bilmeyen bir enerjisi var. Bir konu üzerinde bir süre çalıştı mı; yanlış söylemek istemem ama, Türkiye'de o işi iyi bilen insanların

arasına giriveriyor. Köy İşleri Bakanlığında müsteşar yardımcısıydım. Ecevit hükümeti dönemidir. Ondan sonra o hükümet sona erdi. Ben partizan bir kişi değildim, ama benim parti ile ilişkimi bilirlerdi. Normal olarak kızağa alındık. O sırada İhan Tekeli bana "Gel" dedi. Konferansçı olarak ders ver. Olur mu olmaz mı, bakanlık izin verir mi? Bu sırada bakanlık müşaviri oldum, 1-2 sene daha bakanlık müşavirliği yaparsam emeklilik hakkı kazanacağım. Benimle de oynamıyorlar, hem itibarımla oynamıyorlar, hem de başka yerlere sürmek gibi bir şey yapmıyorlar. Ankara'dayım. O yüzden iki sene ODTÜ şehir planlama bölümünde ders verdim, stüdyoya girdim. Meslek hayatımın belki de en keyifli dönemidir, müthiş zevk aldığım bir dönemdir. Türkiye'de 70 tane öğrencim var. Bir sene 4-5, bir sene 6 hoca stüdyoya girdik. Bunların içinde Ekmel Derya, ODTÜ'nün eskilerindendir. Yiğit Gülöksüz, Erhan Acar, çok tatlı bir insan. Başkan Günay. Stüdyoda, hepimiz bir rol oynuyorduk. Ben belediyeçi gerçekçi; Erhan Acar ütopya; Yiğit, daha bir didikleyici. Keyifli bir dönemdi. O çocuklar mezun oldukları zaman belediyelere girdiler. Sene 81-82, gene Türkiye'de birşeyler olmuş. Belediyelerde seçimle gelen belediye başkanları atılmış yerlerine başkaları gelmiş. Bu plancı kişilere hem kolaylık gösterildi, hem de ciddi ağır görevler verildi. Orada gençliğin enerjisini ve heyecanını kesik kesik kabul etmek gerekir. Ama sadece bununla kent planlamasını götürmenin mümkün olmayacağını da. Kırkbeş yıllık meslek hayatımda benim kamuda geçen hizmetin 10.5 yıldır, askerlik dahil.

H.G.: Çeşitli yarışmalara katıldınız, ödüller aldınız. Ayrıca jüri üyeliklerinde bulundunuz. Sizin için yarışmalar ve yarışma ortamı ne ifade etmektedir?

E.U.: Benim hayatımda yarışmacılık ve yarışma ortamı ayrı bir konu. Eskiden oda genel kurulları 4 gün kesintisiz olurdu. Hem de sabahın 10'undan gecenin 3'üne kadar. Genel kurul gündeminin en önemli maddelerinden birisi de her zaman yarışmalardı. Ya ücret yönetmelikleri, ya ihtisas ayrımları, ya yarışmalar. Dolayısıyla yarışmalar olayının içinde ben sadece yarışmacı, jüri üyesi olarak değil, aynı zamanda Türkiye'deki yarışma ortamının oluşturulmasında yetkili görevler aldım. 1950 yılında 3. sınıf öğrencisi İken Doğan Tekeli ile birlikte hazırladığımız Merkez Bankası İzmir Şubesi Binası yarışmasını kazandık. 3. sınıf öğrencisi. 5000 lira birinci ödül. Tabii, imza yetkimiz yok. O sırada usul haline gelmişti. Böyle çizmeyi aşip da yarışmaya girmeye niyetlenenler, bir yetkili imza bulmak zorundaydılar. Genellikle de üniversiteden asistanlar bu imzayı atarlardı. İTÜ'nün hocalarından Orhan Bolak vardı. "Hocam imzalarınız" dedik, "Olur imzalarım; beraber yapalım" dedi. Yüzümüzü

kızartarak, hocam proje hazır. Ama herşeye rağmen bir birliktelik oldu. Yarışmayı kazandık. 5.000 lira o zaman için, üçüncü sınıf öğrencisi için büyük paraydı. 90 kusur projenin katılımıyla bu sonuç alınmıştı. Tabii, bu bizim çok iyi mimar olduğumuzdan değil, öyle bir iddia ile konuşmuyorum. Öğrenciyken, kazanmış olmanın verdiği belki de büyüklük. Bu keyif, yarışmacılığı sürdürmemize yol açtı. Kısa bir dönem Doğan Tekeli ile birlikte, daha sonra da Güngör Kaftancı'yla birlikte. Doğan Tekeli meslek hayatını İstanbul'da başlattı. Güngör ise İzmir'de başlattı. İzmir'de yarışmalara girdik. Bunlardan bazıları S.S.K. Bursa Hastanesi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin Fuar Pavyonu, TOBB Pavyonu yiktılar; yerine şimdi tartışma konusu başka bir bina yapıldı. Girişte heykeli Turgut Pura'nın bir çalışması vardı. O zamanlar yapılarda bu tür sanat üretimlerine, plastiklere yer verme alışkanlığı yoktu. Eskişehir'de yine bir hastane yarışması. Yegan Berktaş ile ikinci ödül. Çeşitli ikinci, üçüncü dereceler ve jüri üyelikleri. En son, yakın zamanda İzmir'de diğer bir tartışma konusu olan Fuar-Kültürpark yarışmasında jüri üyeliği yaptım. Onunda hesabını verinceye kadar akla kararı seçtik. Biz orada belediyeyi söylediğini yapacak bir kurum olarak kabul ettik, jüri olarak. Ben böyle yapacağım onun için bir yarışma açıyorum diyen bir belediye ve belediyenin Mimarlar Odası'ndan jüri isteği. Sonuçta jüriye seçilmiş kişilerdik. Bundan sonra odamız, hayır bu yarışma olmaz, olmaz diyerek görüşünü de değiştirdi. Biraz yönetim değişikliğinin orada etkisi oldu. Ama doğrusu, Türkiye'deki hemen bütün yarışma tarihi içinde bulunmuş bir insan olarak, çok zor durumlarda kaldım. Adeta, odaya karşı jüri üyeliğini ve jüriyi -çünkü jüri başkanıydım- savunan bir kişi durumuna düştüm. Tartışmayı kesemiyorum, kusura bakmayın. Kültürpark'ın yeri burası mıdır? Tartışmasına getirildi iş. Olurdu olmazdı. İzmir'de Kültürpark'ın Fuar'ın ticari amacının dışında başka işlevleri de var. İzmir şehri halkının, hafta Ege halkının rekreasyon alanı olarak, eğlence alanı olarak işlevleri var. Direndim. Haysiyet Divanı'na verilme tehditiyle de karşı karşıya geldik. Tehdit değil, verilme girişiminde bulunuldu. Bir karşı yazım, bir neyi savunma yazısından sonra oda merkezi sağduyuya geldi. Siz meslek odası olarak jüriyi seçiyorsunuz; ondan sonra diyorsunuz ki çekilin. Bakın çok net söylüyorum: Jüri üyesi delege değildir, temsilci değildir. Jüri bilirkişidir. Jüriyi belirledikten sonra, ben seni çektim diyemezsiniz. Ben, toplantıda bunu söylemek durumunda kaldım, Ali Dönmez'e. Biz sizi azlettik diyor panelde. Ben de dedimki siz bizi azledemezsiniz. İş işten geçti. Seçtikten sonra azledemezsin. Bu da böyle bir hikaye,

H.G.: Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?

E.U.: Şimdi yapsam iyi olur diyebileceğim iki şey var. Ama galiba yapmayacağım. Sizlerin ve diğer üniversite mensubu araştırmacı arkadaşların İzmir'le ilgili çalışmaları gibi. 1952 yılından bu yana İzmir'de planlama, kentle ilgili ne oldu, ne bitti bilen bir kişiyim. İçinde yaşayarak bilen, rolü olan. İkincisi ise meslek odamızın kurulduğundan bu yana ne olduğunu, ne bittiğini bilen bir kişiyim. Böyle iki özelliğim var. Bunu yazsana...

H.G.: Lütfen yazın.

E.U.: Bilemiyorum. yapmaya karar veremeyen korkuyorum. Benim huyum; niyetlendiğim işi yaptım, yapmaya çalıştım. Yeterince de yapabildiğimi sanıyorum. Sonra, ben yazı da yazan bir insanım. Kısmen tebliğ denmese bile, belge niteliği olabilecek çeşitli seminerlerde, toplantılarda, panellerde şurda burda bulundum.

H.G.:Toplu konut uygulamalarında belirgin noktalarda çalışmışsınız. Şu anki uygulamalar için neler söyleyebilirsiniz?

E.U.: Doğrusu kent parçası ölçeğinde diyebileceğimiz büyüklüklere ulaşan uygulamalarda, zaten bir kere toplu konut adı yanılıcı oluyor. Tüm sosyal ve teknik alt yapısıyla birlikte, bir kent parçası oluşturuyorsunuz. Dolayısıyla, kent parçası ölçeği boyutlarına ulaşıyorsa, bu diyelim ki 5000 nüfus, 1000 konuttan başlıyor olabilir böyle bir büyüklük. Sadece konut olayı diye yaklaşmamak lazım. Bütün sosyal ve teknik alt yapısıyla ve kentle bütünlüğünün sağlanmasıyla. Toplu konut projelerini böyle yapmak, yönetmek, uygulamak lazım. Projelerdeki yapıların mimarisinin tartışılması ayrı bir boyuttur. Bence önemli olan, kent planlaması içerisindeki toplu konut uygulamasının değerlendirilmesi meselesi. Eğer belediyeleri imar planı yapmaya zorluyorsanız ve bu imar planına uygun kent gelişimi bekliyorsanız. Bu yapılmıyor. Yapılmadığı gibi, işin ilginç tarafı; hiç kimse, üniversiteler de dahil, yüksek sesle bunun böyle olmayacağını söylemiyorlar, yahut da ben duymuyorum... Kastamonu, belediye başkanı seçilmiş. 10.000 konut, 40-45 bin nüfus, teklif ediyor. Bunlar hep Ankara ve Karayalçın bağlantılı. Kastamonu'nun nüfusu kaç? Diyelim ki 35.000. Peki, bu konutları ne yapacaksınız? İmar planının dışında. Bu plan ne zaman yapılmış? 4 sene önce. Yapma başkan! Proje kafasında. Asil bir düşünce: Kastamonu göç veriyor; Kastamonu'dan dışarı kaçmışları geri getireceğim. Eh insaf, ama ne yazık ki böyle gitti. Hala da bu konuda belli bir düzeltme girişimi yok. Tam tersine başka şeylerle, gecekondularla da işin içine katarak imar-islah planları ile birlikte çıkılmaz bir hale getiriyorlar. Bence, bir önemli tarafı da konut kullanıcılarına ilişkin;

toplulu konutta devre içi olması gereken şey, konut sahiplerinin proje ile birlikte belirlenmesidir. Yani, bu uygulamalar içerisinde, yapı kooperatifi; ama gerçekten konut edinmeyi amaçlayan, örgütlenmesi konut istediğinden daha önce başka bir nedenle; olanaklı hale gelmiş bir ilişkiler sistemi. Diyelim ki; aynı meslek mensupları, aynı kentte doğmuş olanlar, aynı okulu bitirmiş olanlar, aynı mahallede oturmakta olan insanların bir araya gelmesi suretiyle kooperatifleşmesi ve konut üretimi ve konut isteklerinin örgütlenmesi ile birlikte yürütülür. Konutun kullanıcısı belli ise; konut malsahibi - mimar ilişkileri içerisinde tasarlanabilir, projelendirilir. Değilse sadece mimar tarafından tasarlanan, optimum değerlere göre çözümler üreten tatsız bir şeye dönüşüyor. Bu kötü... Diyelim ki Batıkent iyi mi, kötü mü? Yapı grupları olarak, konut kümeleri olarak iyileri de var, kötülerini de var. Batıkent'te Devlet Tiyatrosu Sanatçıları Kooperatifi vardır. Onlar için bayağı özel bir üretim olmuştur. Buna mukabil Harp-İş Konutları vardır. İlk projelendirme sırasında 7.000 proje yapılıyor. 3.500 tanesi Harp-İş konutu. Bunun 3.500'ünün de hepsi aynı, 85 m² lik tek tip plan ve blok. Şimdi bu neden, bunu da söyleyeyim: Harp-İş çok ilginç bir örgüt. Harp sanayi işçileri, bunların başlarında genellikle emredici kişiler oluyor. Ben söyleyelim yapılır düşüncesiyle, bütün sendika mensuplarına onu yaptırıyor. Ben diyorum, ayırım yaptırılmaz, bütün üyelerimin, ortaklarının konutları birbirinin aynı olacaktır. Bu da dediğim gibi; örgütlenmenin, konut planlamasının içerisinde, kullanıcının aktif olarak planlama aşamasında sokulmaması. Toplu konut uygulamalarında çoğu zaman bu yok. Şekil olarak var, araç olarak var, kooperatif kurunuz, kredi alınız, bankaya borçlanınız. Kooperatif bilinci içerisinde önemli olan, insanların ortak konut edinme sırasında gözetmeleri gereken, kendi isteklerinin karşılanması için neler olabilir. Tek sözcükle "katılım". Bu uygulanmadı. İzmir'de bu vardı. Projede Tuncay Çavdar vardı. Ben burada onun adını söylüyorum. Daha başka kişilerde vardı. Perspektifi açık, geniş bir sanatçı Tuncay Çavdar. Konut kullanıcısının, konutun planlamasına katılımı olayını iyice devre içine sokmuştu. İzmir projesi 30.000 konutluk bir projeydi. Bu kadar insanın her isteğini karşılıyor duruma gelmek de kolay iş değil. Ben, orada hem belediyenin danışmanıyım, hem de prefabrik konut üretecek olan fabrikanın genel müdürüyüm. Bu prefabrik üretimle de çelişiyor. 30.000 tane çünkü. Öyle sorular soruyorlar ki konut kullanıcısına, kooperatif üyesine, her isteği karşılanacakmışcasına. Anahtarlar yerden ne kadar yüksekte olsun. Yatak odası dolabı şu tarafta mı yoksa bu tarafta mı olsun. Hepsini soruyorlar. Hala uygulanabilirliği olan bir model. Sene 1983,

henüz bilgisayarla çalışma bugünkü kadar bu tür proje çalışmalarında devreye girmemiş, bunun izlenmesi bir olay. Kontrol mimarını düşünün, her konut birimine giderken elinde o konutun projesi olacak ki; anahtarlar yerine konmuş mu, falan filan. Şimdi, bunu biraz abartarak söylüyorum, ama uzunca bir beklemeden sonra -sadece kooperatif örgütü kalmıştı- şimdi geleneksel inşaat teknikleriyle ve örgütlenme modelleriyle uygulanıyor. Bir kötü örnek, Mersin'de yapıldı. Benim içinde bulunmadığım kötü örneklerden bir tanesi. Sanıyorum 5.000 konut, 5.000'i de birbirinin aynı. Renk dahil. Hatta pik borulardan sızan pis su sızıntılarının bina cephelerindeki görünüşü dahil. Tabii kötü bu. Bence, toplu konut olayını Türkiye'nin gerçeği olarak kabul etmek de yarar var. Kalitesine ve amaca ulaşma bakımından katılım olayını, yani kullanıcının, tasarım aşamasındaki katılımını yükseltmek ve devrede tutmak gerekiyor diye düşünüyorum.

H.G.: Belediyecilik ve kamu işleri dışındaki meslek yaşamınızı ve bu yaşamda sizin için önemli olan yapılarınızı bize aktarabilir misiniz?

E.U.: Şimdi Merkez Bankası İzmir Şube Binası, onu severim. İyi bir bina oldu. Alsancak Stadyumu kapalı tribün ve İdari yapıları, yani açık tribün hariç diğer bölümleri. Askerlik sırasında, Ankara'da Orduevi 2. kısım inşaatı. SSK Bursa Hastanesi, 500 yataklı iyi bir yapıydı. Bazı apartman yapıları, iş yapısı, hastane yapıları, küçük banka şubeleri falan filan. Benim filli üretimim 1970'lerde bitti. Yani, yapı üretimi olarak. Adını anmam iyi olur diyeceğim apartman yapım yok. Gerçi Güngör'le beraber yaptığımız birkaç yapımız var. Alsancak Stadyumunun kapalı tribünleri iyidir. Fakat cadde üzerindeki, binalar son derece tatsız, Büro bloklar dizisi. Orada işveren Beden Terbiyesi'dir. "İlle de bölge müdürlüğü binası istiyorum" dediler. Biz burada olmaz dedikçe; başka çarem yok diyor. Bu binaların olduğu yerde bir ilkokul vardı. Beden Terbiyesi üzerine geçiremiyor. "Biz idari yapıların bir bloğunu ilkokula vereceğiz." Stadyumla beraber nasıl olur? "Bir de Altay Kulübüne vereceğim. Onlara yer vaadettim". Bizim, belki de bu istekleri geri çevirmemiz gerekirdi. Bir tek orada kendimizi haklı çıkarmak için gerekçemiz olabilir. Tribün cadde ilişkisi o kısımda kopuyor. Döndüremiyorsunuz tribünü, kale direkleri ile cadde arasındaki mesafe o kadar az ki, yani o gelen dönüş olayını cadde kenarında çözemedik; çözebilsek daha da bastracağız. O yüzden orada kullanımı da son derece tatsız, böyle bir şey oldu. İllokulu oradan eninde sonunda safdışı ettiler, ama Altay hala kullanıyor. Şimdi bakın, İmar planı, orada o yapının o şekilde yapılmasına izin vermeli miydi, vermemeli miydi? Ama hemen aklıma İstan-

bul'daki Ali Sami Yen geliyor. Son yollardan sonra, artık tribün duvarına sürünerek yol geçiyor

H.G.: Meslek dışındaki uğraşlarınız?

E.U.: Şimdi, şu sıralarda bilgisayarla oynuyorum. Ama ben alet-avadanlık kullanmasını becerebilen bir insanım, çocukluğumdan bu yana. Tabii, bunlar hobi düzeyinde kaldı. Diyelim ki ağaçtan oyma, ama hep model, maket olarak çok şeyler yaptım. Özellikle deniz tekneleri. Her türlü yağlı boya, resim bu tür şeyleri, yani elimin becerdiği kadar yaptım. Başka sanat dallarıyla uğraşınız yok mu diye bir soru sorarsanız, yok demem daha doğru olur. Yani biraz okuyan, biraz müzik dinleyen, bir insanım. Bunları hobi olarak söylemek yanlış olur. Ama bu tür şeyleri hep yaptım. Bu sefer de yapmamam gerekenleri yapıyorum. Ağır tesisat işleri gibi. Kuyuculuk, kuyu kazmak değil ama, Çeşme'de bir evim var. 73'den bu yana oraya gider geliriz. Yapı yapıldıktan sonra, ben oraya usta sokmamışım. Zaten mimarlığı erken bıraktım. O zaman başka birşeylerle, mutlaka meşgul olmam lazımdı. Bu şekilde devam ediyorum.

H.G.: Mimarlığı kaç yılında bıraktınız?

E.U.: 1991'de

H.G.: 6 senedir mimarlıkla ilgili hiçbir şey yapmıyor musunuz?

E.U.: Profesyonel olarak yapmıyorum. Jüriye seminer ve benzeri toplantılara çağırıyorlar, o da aza indi. Bunu konuşmakta ağınma gidiyor, ama yapmıyorum. Bunu bir teslimiyet olarak söylemek istemiyorum. Yanlış yaptığımı kabul ederim. Ama olsun, daha başka yapan insanlar varolduğu sürece hayıflanmak yanlış. Ama doğrusu, enerjisini sürdürebilen, üretimini, tasarımını sürdürebilen insanları yeğlemek lazım. Ben yapmıyorum. Güngör Kaftancı, tersine, o sürdürüyor.

H.G.: Neden Güngör Kaftancı ile karşılaştırma yapıyorsunuz?

E.U.: O benim eniştemdir.

H.G.: Sizi bundan 5-6 sene öncesine kadar birçok etkinlik de görmek mümkündür, ama son senelerde artık bunlara katılmıyorsunuz?

E.U.: Efendim öyle. Odanın genel kurullarında 5-6 sene öncesine kadar zannediyordum ki, ben artık ölüncüye kadar odanın kongrelerinin değişmez delegesiyim; hatta kongre yöneticisiyim, genel kurul başkanıyım. Olmadı; onu yapsam iyi olacaktı. Bir kere, meslektaşlarla ilişkiyi taze tutmak açısından yararlı. Ama nedense? Bu nedenseyi doğrusu kendimde fazla deşmek istemiyorum. Aydın Boysan'la ben aşağı yukarı kongre yönetiminde halef-selef kişileriz. Oda genel kurullarını başlangıç yıllarında daha çok Aydın yönetmiştir. Hem

yaşı benden büyük olduğu için, hem de daha esprili bir insan. Genel kurul başkanı seçilmeye bende meslek hayatımın 10-15 yılına geldikten sonra başladım. Eğer toplantıda Aydın Boysan varsa o seçilirdi; yoksa ben seçilirdim. Biz yönetirdik. Son derece keyifli giderdi. Bu işi, bu konuşma vesilesiyle bir kere daha düşünürüm belki.

H.G.: Ege Mimarlık dergisiyle ilgili görüşleriniz ve önerileriniz nelerdir?

E.U.: Pek bir şey söyleyemeyim. Yanlış söyleyebilirim. Bir kere, Odanın bir şubesinin girişimi olarak son derece iyi bir yayındır. Odanın ki çok eski herhalde 55-56 yılından bu yana. Şimdi de İzmir Şubesi'nin 3-4 sene oldu değil mi? Fazla mı oldu?

H.G.: 6. senesinde.

E.U.: 6 sene, böyle bir yayını doğrusu sürdürebilmesi bir kere son derece yararlı, bir. İkincisi de İzmir Şubesi'nin böyle bir meslek dergisini ağırlıklı olarak sürdürmeye inat etmesi de iyi bir şey. Şimdi sayıları da artıyor ama, Türkiye'de mimarlık dergisi özgeçmiş de çok fazla olmadığı için, bu tür yayınlara olumlu bakmak lazım. Meslek kuruluşu, tüzel kişiliktir. Tatsız bir sözcük bu, yani tüzel kişi, güzel-cirkin, iyi-kötü deme hakkına sahip değildir. Organına da bu tüzel kişilikten kaynaklanan tatsızlık yansımamalı, ama tüzel kişi olduğunu da unutmamalı. Şimdi burada şöyle bir şey var, hem derginin kuru bir yayın organı olma durumuna düşmemesi lazım, hem de meslek dergisi olma niteliğini kaybetmemesi lazım. Bence Ege Mimarlık bunu yapıyor. Oda da onu yapıyor. Odanın şu sıradaki yayın politikasındaki, dergi düzenindeki ve içeriğindeki değişiklikler tartışmaya açıktır, ama bir tüzel kişi bunu yapamazdı, o yüzden eleştirmiyorum. Sen tüzel kişinin bunu yapamazsın demiyorum. Yayın yan kuruluşu; yani bir nevi özerk. Odanın kendisi bunu yaptığında, zamanında, çok itiraz etmişimdir. Ama dergi başka bir şey, yani bu yönüyle. Ben derginin uygun yayın yaptığını düşünüyorum. Bir örnek vereyim. Bu dergiye ne kadar yansıdı söyleyemeyeceğim ama galiba yansımadı. Alsancak Vapur İskelesi yapılırken Oda ağzıyla, dergi ağzıyla değil, o binanın cirkin olduğu basına bildirildi. Sen bunu böyle bildiremezsin. İlk tepkim şuradan geldi, öyle bir laf çıktı ki Akdeniz mimarisinin en güzel örneklerinden bir tanesi Alsancak'ta yapılıyor diye bir şey çıktı gazetelerde haber olarak. O sırada da zannediyorum Şükrü Kocagöz şube başkanı. Şükrü'yü de severim; ben bunu ona da söylemişimdir. 3-5 gün sonra Şükrü'den bir cevap geldi, güzel değildir; ama şurası kaldırılır da şurası şöyle yapılır da burası bilmem ne olursa güzel olur, diye şube başkanı sıfatıyla bir konuşma. Onu eleştirdim. Tüzel kişi olarak, bilirkişilik yapacak adamı gönderirsin, bilimsel değerlendirme yaptırırın. Ama dergide bu yön önemini, daha doğrusu vazgeçilme-

zliğini yitiriyor, kaybediyor. Yerel, bölge mimarlarının ürünleriyle ilgili örneklerinde çok seçici olduğundan kuşkuluyum, yani zaman zaman bir mimarın yaptığı yapılar diye çıkan şeylerin, tabii eleştiriye açık dediğiniz zaman mesele kalmayacak, fakat siz de karşı düşüncenizi bildirir veya o yapıyla ilgili yapı eleştirisi, yapı değerlendirmesi yaparsanız olur, ama bu da biz de eksik. 15-20 kişiyi bulan aktif bir grup tarafından yürütülmekte oluşu ve hepsinin de, belli ölçülerde olaya katılmakta olduğu hissediliyor; bu yönleriyle iyidir. Ankara, İstanbul hala böyle bir yayın yapamıyor. Lafı da geçmiyor. Nedense bunu bizim İzmir yapıyor. Parasal açıdan İzmir bu konuda rahat.

H.G.: Meslek hayatınızla ilgili başka söylemek istedikleriniz var mı?

E.U.: Hiç konuşmadığımız köy kentler var. Tuhaftır, ilginçtir, ben iki defa ayrı Bakanlık'ta görev yaptım, Birisi İmar Bakanlığı danışmanlığı, diğeri de Köy İşleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı. Ali Topuz Bakandı. Bu kitap Köy İşleri'ndeki dönemde yapılan köy-kentler ile ilgili bir yayın. Bence, belge olarak önemli. Köy-kent biliyorsunuz Ecevit'in sürüklemeyi düşündüğü bir projeydi. Ama Ecevit, o zaman diyemedik, şimdi söyleyebiliyoruz, doğrusu projesine sahip çıkmadı, başkalarının elinde kaldı. Varto depremi döneminde afet konutu diye yapılmış olan konutları veya Bolu'nun Taşkesti beldesinde, İstanbul'a asfalt yolla bir saat mesafede olan konutları, köy-kent uygulaması diye sundular. Bizim ki Van'da sınıra çok yakın Özalp'de. Bir diğer kitapta Kent-Kur adı altında Ankara'da Kent-Koop tarafından kurulmuş bir şirketin yapmış olduğu, toplu konut uygulamaları ve hatta konut tipleri uygulamaları, böyle de yayınlarımız var. Bir de benim köy ilişkim oldu, gerçekleri kırsal olan ilişkisi, köy ilişkisi. Benim yönetimimde yürütülen bir Köylüye Ulaşım Projesi adı altında bir proje yaptık. Olaya ideolojik bir boyut kattık. Köye değil de, köylüye ulaşmak. Köye inmek ve köyü bize yükseltmek değil; köylüye ulaşmak. Çok özel bir proje olarak, Köylüye Ulaşım Projesi kısa adıyla KUP, diye bir proje uyguladık. İlginç bir uygulamaydı. 2 senelik Köy İşleri döneminde benim için çok iyi bir şey oldu. Anadolu'da hiç gitmediğim yerlere gittim. Van sınırına, Hakkari'ye, Şemdinli'ye çok güzel yerler gördüm.

H.G.: Bize aktarmak istediğiniz anılarınız var mı?

E.U.: Epey anım var. Ama böyle bir soruya hazırlamadım kendimi. Şimdi efendim, benim birinci bakanlık deneyimim; İmar İskan Bakanlığı'na danışman oldum. Dışarıdan atama. En tatsız durum, bakanlığın kadrosunun içersinde kademe kademe gelen insanlar dışarıdan atanarlara tepki gösteriyor. O sırada Mesken Genel

Müdürlüğü'nde konut projesi yapılmaktaydı. Kim bunlar diye sormuşlar. "Efendim solcu bunlar" Eh, nedir solcu. Devletçi. Yani herşey devlet yapsın. Şimdi bunu ben çok tatsız bir şekilde Mesken Genel Müdürlüğü toplantısında yaşadım. Açıkçası bizimle alay ettiler. 1974 senesinde J. Ecevit hükümeti döneminde bakanlık baş danışmanı idim, ama dışarıdan sözleşmeyle gelmiş, eğreti. Orada da kalıcı kadrolardan bir sürü genel müdürler, müsteşarlar, müsteşar yardımcılar var. Tuğla fabrikası kuralım falan gibi birtakım teklifler yapmaya başladılar. Etkili bir şekilde anlatamadım, toplantıda bizimle açıkça dalga geçtiler. Siz buraya gelirsiniz 5-10 ay burada oturur gidersiniz, burada balz kalınız. Biz işte, "Bu ne demek efendim, tuğlayı, tuğlacı, tuğla fabrikatörü yapar, bakanlık neden yapsın" demeye çalıştıkça, ama sizin düşünceleriniz, öyle yapılması gerekir, aksi takdirde düşüncelerinize ihanet etmiş olursunuz gibi yaklaşımlarla canımıza okudular. Onu üzüterek hatırlıyorum... Bu da İzmir Ege-Koop'le ilgili. Bizim Özfatura'nın ağzından Ege-Koop sözünü çıkartamadık. Belediye başkanı proje adıyla konuşuyor, biz örgüt adıyla konuşuyoruz. Ege-Koop, Kent-Koop gibi... Korkuyor Özfatura, Ege-Koop diyemiyor. Ege-Kent diyor. Onun da Ev-ka gibi kendi ölçüsünde başarılı uygulamaları var. Ege-Kent daha sonra CHP'ye giren Ceyhan Demir'in Belediye başkanlığı zamanında başladı. O yüzden inanın, Özfatura'nın ağzından uzunca süre Ege-Koop lafını çıkartamadık. Hep Ege-Kent. Toplantıya gelir, eh nasılsınız bakalım Ege-Kent'liler, Bunlarda insanların zaafıdır. Bir önemli anı grubu da Mimarlar Odası baloları, Mimarlar Odası genel kurul balosu, yani akşam yemeği. Dört gün süren genel kurulun ikinci gecesi, mükemmel bir gece eğlencesi düzenlenir. Fiilen aktör olarak hepimizin katıldığı bir gece, Halıcı-Kağıthane Deresi manzaraları; çıplak bacak yarışması, kavuklular, mavuklular. O geceyi önemserdik. Hep beraber biraraya gelirdik, 10-12 sene önce İzmir Efes Oteli'nde yapılan bir oda genel kurulu. Genel kurul İzmir'de olduğu için, İzmir Şubesi aktif olarak her türlü düzenlemeyi yaptı. Kongre Efes Oteli'nde, ikinci günkü akşam yemeği de orada. Solcular, artık bizden aşırı solcular diyelim. Güzelyalı tarafında ikinci bir düzenleme yapmışlar gizlice. Biz 2. gün akşam, Efes Oteli'nde aşağı Meyhane'ye indik. Şöyle 250-300 kişi olacak. Saat geldi kimse yok. Nihayet biz, odacılar 20-25 kişi başbaşa kaldık. Bizim solcular, hep beraber Güzelyalı'da salaş bir balık restoranına gitmişler. Bu da bir anı. Bunları çok yaşadım. Zaman zaman hesap verdik, hesap sorduk.

H.G.: Çok teşekkür ediyorum.

E.U.: Ben de teşekkür ederim.